

TERMINAL BEMORLAR PSIXOLOGIYASI.

Sayyorova Lola Shavkat qizi TDSI talabasi.

Ilmiy raxbar: Siddiqov N.N

Annotatsiya: Hozirgi kunda psixologik parvarish nafaqat ruhiy bemorga, balki sog'lom insonga ham zarur.Psixologik parvarish fani ruhiy salomatligiga bog'liq hayotiv buzilishlari bor insonlarga yordam berish usullarini o'rgatadi.

Kalit sōzlar: Terminal davr, palliativ parvarish xospis parvarish, falsafiy ğoya.

Terminal davr 2 ma'noga ega: inson umrining tugashi va kasallikning yakuniy bosqichi.Odatda terminal davrning quyidagi belgilanishi qo'llanadi: «Hatto kombinatsiyalangan davolashning barcha turlari yordamida bemorni tuzatish imkoni bo'lmagan holat va aksincha, faol davolash ushbu bemorga to'g'ri kelmaydigan holat». Odatda bunday holatda bemorning 6 oydan kamroq umri qolgan bo'ladi. O'lim oldi holati–bevosita o'lishdan oldin va o'lim vaqtigacha bo'lgan davrni o'z ichiga olgan o'limni kutish holati hisoblanadi.

Terminal va palliativ parvarish haqida tushuncha.

Terminal parvarish , shunday davirda beriladiki, qachonki bemorni fiziologik salomatlik darajasi yomonlashganda, qaytmas holatlar boshlanishi va oxir yaqinlashayotganligini his qilish. Bu holat «hayot oxiri» ni (end of life) anglatadi.Palliativ parvarish bemorning nuqtai–nazaridan simptomlarni yumshatish va hayot sifatini oshirish (QOL) birinchi galdagi maqsad hisoblanadi, biroq vazifalar vaziyatga qarab farq qilinadi va hamshira ushbu bemor uchun mos bo'lgan palliativ parvarishni taqdim qilishi zarur Butunjahon Sog'liqni Saqlash Vazirligi bo'yicha ta'riflash: palliativ parvarish–bu «inkurabel bemor va uning oila a'zolarining hayot sifatini oshirish, shuningdek og'riq va boshqa jismoniy, ruhiy, ijtimoiy va ma'naviy xususiyatga ega muammolarning oldini olish, baholash va davolash bo'yicha tadbirlardir».

Xospis parvarish haqida tushuncha

«Xospis» (hospice) iborasining datlabki ma'nosi–«insonni samimiylik va mehmonnavozlik bilan qabul qilish», «iliq qabul qilishni o'rgatish». Xospis parvarishining falsafasi va g'oyasi–bemor atrofdagilarning unga inson sifatida hurmat qilishni sezib–hayotining oxirini yashash uchun terminal bemorga jismoniy va ruhiy yordamni ko'rsatishni ko'zda tutadi.

• 1967 yilda London yaqinida ingliz shifokori Sesili Sonders tomonidan avliyo Kristofer nomidagi xospis ochilgan.

Xospis g'oyasi.

Xospis bino yoki muassasani anglatmaydi.

Xospis– bu o'layotgan bemor qolgan umrini oxirigacha yashashi uchun kompleksli parvarishni ko'rsatishga yo'naltirilgan falsafiy g'oya asosidagi umumlashtirilgan tushuncha.

Terminal davrda bemorlarning parvarishi

Terminal davrda hamshiralik parvarishining maqsadi–hayotining oxirgi daqiqalarini yashashga imkon beruvchi bemorning odatdagi kundalik hayotini qo'llab–quvvatlash uchun va umumiy azoblarni bartaraf qilish maqsadida hayotning yakuniy davrida bo'lgan bemor (terminal bemor) ga malakali yordam berishdan iborat. SHu bilan birga bemorning oila a'zolariga zaruriy yordam ko'rsatish zarur. Bemor va uning oila a'zolarini terminal parvarishni amalga oshirayotgan hamshira doimo bemorning yonida bo'lib, ularning himoyachisi sifatida ishtirok etib, bemor odatdagi hayot tarzini yashash va hayotiy maqsadlarga erishish uchun o'zining imkoniyatlaridan foydalanish uchun boshqa mutaxassislar bilan hamkorlikda guruh tashkil qilishi lozim. Terminal davrda hamshiraning tutgan o'rni:

- (1) Bemor bedavo kasalga chalingani va hayot jarayonining yakuniy bosqichida ekanligini tushunib, uning hayot tarziga hurmat qo'rsatishi zarur.
- (2) Terminal bemorning jismoniy, ruhiy, ijtimoiy ruhia azoblarining o'zaro murakkab aloqasini ifodalovchi umumiy azoblarni tekshirish va ularni bartaraf qilish yoki yengillashtirishga harakat qilish lozim.
- (3) Xolistik yondashuv asosida bemorning hayot sifatini oshirishda malakali yordam ko'rsatish.
- (4) Himoyachi nuqtai–nazaridan yordam ko'rsatib bemorning hohish–irodasini hurmat qilish.
- (5) Terminal bemorning oila a'zolarining azoblarini tushunish va yordamni ko'rsatish.
- (6) Buyruqli davolash usulida hamshiralik parvarishi bo'yicha mutaxassis sifatida o'z vazifalarini amalga oshirish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Jumaboyev yil, O'zbekistonda falsafa va axloqiy fikrlar taraqqiyoti tarixidan, Toshkent, 1997.

Yusupov etika, Inson kamolotining ma'naviy asoslari, Toshkent, 1998.

Zagritdinova F., Nekotorne problemn biomeditsinskoy etiki, Toshkent, 2005.

ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА РАҚАМЛАШТИРИШ: Сиддиқов Нурали Нишоналиевич, ГДСИ Ижтимоий фанлар биоэтика курси билан кафедраси катта ўқитувчиси

НН Сиддиқов - Научно-практическая конференция, 2022

СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ МОЛОДЫХ СОБСТВЕННИКОВ В СФЕРЕ СРЕДНЕГО И МАЛОГО БИЗНЕСА

НН Сиддиқов - Социосфера, 2020